

Brev hjemmefra - 1/23

Innhold

Side 2 Info om foreningen

Side 3 Den nye lederen

Side 4 Aktiviteter i 2023

Side 5 Fra årsmøtet

Side 6 Aktiviteter i styret

Side 8 Bondesønnen Peder Sæther

Side 11 Temamøte med Ingrid Urberg

Side 12 Leiv Eirikson og Ole Bull

Side 19 Årsmøtet i FNM, 2022 OSLO

Side 24 Siste sida. Aktivitetskalender

Norsk utvandrer museums venner kontakt info

Adresse:

Ingrid Semmingsens veg 10
2312 Ottestad

Org.nummer: 921 202 830**Bank:** 1800 13 44818**Vipps:** 573823**Spørsmål til foreningen rettes til:**

926 67 305 bjorin1002@gmail.com

Redaksjon "Brev hjemmefra" – kontakt:

959 81 385 osyverin@gmail.com

Hjemmeside: www.numv.no**Bli medlem i venneforeningen:**

Vipps på nr.: **573823**. Merk innbetalingen med navn, telf.nr. og epost. Eller til bank med samme opplysninger.

Facebook:

Utvandrer museets venner

Medlemskontingenten er kr 250 pr. år

Styret – (valgt på årsmøtet febr. 2023)

Leder	Björg-Karin Ringen	926 67 305	bjorin1002@gmail.com
Nestleder:	Nancy Louise Coleman	924 22 456	tootch@gmail.com
Kasserer:	Odd Hemma	909 31 247	ohemma@online.no
Sekretær:	Ola Syverinsen	959 81 385	osyverin@gmail.com
Styremedl:	Inger Johanne Kristoffersen	474 19 896	ijkristo@online.no
Styremedl:	Randi Løbakk	986 92 999	randilobakk@gmail.com
Styremedl:	Finn Brobakken	478 24 296	finn.brobakken@hotmail.com

Revisor: Andreas Sølvsberg**Valgkomite:** Odd Hemma, Inger Johanne Kristoffersen og Einar Volla**Representasjon styret i Stiftelsen Norsk utvandrer museum og forskningssenter:****Representant:** Leder Björg Karin Ringen**Vararepresentant:** Odd Hemma**Representasjon til årsmøtet i Forbundet Norske Museumsvenner (FNM):****Representant:** Leder Björg Karin Ringen**Redaksjonskomiteen:****Erling Hesjadalen, Ola Syverinsen og Inger Johanne Kristoffersen**

Styret oppfordrer alle til å verve medlemmer til venneforeningen – vi ønsker fremover oss flere medlemmer til å delta i våre aktiviteter i samarbeid med museet.

Innmelding kan gjøres ved å sende en epost til: ohemma@online.no - sette inn

kr 250,- på konto: **1800 13 44818** - På VIPPS #**573823**.

Husk å oppgi navn, telefonnummer epostadr i meldingsfeltet.

Vår nye leder

Kjære lesere av brev hjemmefra og venn av Utvandrer-museet

Vi har ambisjoner om og er godt i gang med å planlegge og gjennomføre 2 tema- kvelder i halvåret fram til 200 års jubileet for norsk utvandring i 2025. Vi må alltid minne oss sjøl på at et lands utvandrer er et annet lands innvandrer, sånn var det i 1825, og sånn er det i dag.

I hele uke 17 blir det Eventyrfortellinger; Med Restauration gjennom Hell Gate til Det Lovede Landet, med forteller Anne Elisebeth Skogen, akkompagnert av Joakim Røbergshagen på fele. Forestillinger på 10 sykehjem i Stange og på Hamar og på museet mandag 24.april kl.19.00 og for barn onsdag 26.april kl 17.30.

På museet er det mulig å hjelpe til med; Dans på stien, Museumsnatt 19.mai og Halloween 31.oktober. Det er alle slags oppgaver, store og små, fra å være heks til parkeringsvakt. Det som er felles er at det er sosialt, gøy og nyttig.

Det hadde vært fint om vi på sikt kunne lage rom/miljø rundt husene og plante vekster på museumsområdet som er naturlig tilhørende i Det øvre Midtvesten hvor de bygningene kommer fra. Jeg ønsker meg at vi setter husene inn på kart i forhold til der de opprinnelig stod, setter inn flere bilder av de som bodde i dem og setter inn flere bruksgjenstander. Jeg vil gjerne høre hva du tenker om dette så kan vi gå litt dypere inn på det i neste Brev hjemmefra.

Vi tilbyr Slektsforskning en fast dag i mnd, 3.onsdag i mnd kl 18.00-20.00, i tillegg etter behov. Om du vil finne slektninger som utvandret så hjelper vi deg. Og om du kan eller vil lære deg å hjelpe andre, så er du hjertelig velkommen til det.

I sommer skal vi drifte Ingvalson's kafe fra 22.juni til og med 13.august, torsdag, fredag, lørdag og søndag. Jeg inviterer deg med dette til vennetreff på kafeen torsdager kl 12. Kanskje vi i tillegg til å spise vaffel og drikke kaffe kan spille noe? Hva med Krokett-, Kubb- eller Boule-turnering, hesteskokasting, kaste på stikka, kaste ball tur, hoppe strikk, sangleker? Hva spilte de norske innvandrerne i sitt nye hjemland? Lærte de seg noe nytt eller tok de med seg noe hjemmefra? Ta med deg noen barn og/eller noen venner.

Vårlig hilsen til alle venner fra ny leder Bjørg-Karin Ringen som gleder seg til å høre fra deg og se deg på museet.

Skriv til bjorin1002@gmail.com

Eller ring 92667305

GOD PÅSKE!

Redaksjonskomiteen 2023:

Brev hjemmefra - ser Styret på som et svært viktig element i foreningens kontakt med medlemmene og andre interessenter. Bladet brukes til å markedsføre foreningen utad. Det ble utgitt fire nummer av bladet i 2022, dvs. hvert kvartal. Det samme antall i 2023.

Venneforeningen har gitt ut bladet siden 1995. Redaksjonen arbeider sammen med museet for å samle alle utgavene på digital form og legge disse ut på venneforeningens hjemmeside.

Hjemmesiden www.numv.no er oppgradert det siste året. Målet er å holde den oppdatert med nytt materiale og nyheter. En oppdatert hjemmeside vil være en god kommunikasjonskanal for Venneforeningen.

Facebook-siden til Venneforeningen er organisert som en offentlig gruppe. Den er operativ og har 558 følgere.

Temamøter

....fortsetter etter planen. Nå i mars får museet besøk av Ingrid Urberg fra University of Alberta, Canada. Hun har fått stipend for å forske på hva slags opplysninger/arkiver som finns om Canada ved museet og andre institusjoner. Det blir et temamøte med fortellinger om norske innvandrere i Canada.

Styremøter 2023

Venneforeningen har allerede gjennomført to styremøter (24. januar og 9. februar) og årsmøte (28. februar) i museets lokaler. Nå ser det nye styret fram til å fortsette med å behandle slike saker som:

Samarbeidsmøte med Museet og SoN

Det har kommet mange gode innspill som tas videre i møte med Museet og SoN. Vi tar også med oss erfaringene fra temadagene i desember. Samtidig ønsker vi på nytt å sette søkelys på vår ambisjon om å gjennomføre 10 tema fram til 2025.

Medlemskontingenter og medlemslister

Styreleder og sekretær har foretatt full gjennomgang av medlemmer og innbetalinger for 2022. Dette har vært et tidkrevende arbeid. Det er gjort justeringer – dessuten, noen har meldt seg ut og noen har meldt seg inn.

Vi fikk fem nye medlemmer på slutten av året, betalingen fra disse gjelder til og med 2023.

Ved innkreving av medlemskontingent for 2023 må hvert enkelt medlem tilskrives. De som ikke ønsker å betale – strykes fra medlemslista.

Møte i Nasjonal komité

Björg-Karin deltok på møtet i **Stavanger, 21. november**. Der presenterte hun Venneforeningens skisse til Tema Arrangement i perioden 2022-2025 - og fikk svært gode tilbakemeldinger. Hun fikk ellers et godt inntrykk av Komitéen, dens sammensetning og de oppgaver den arbeidet med fram mot jubileet i 2025. Vi følger opp i neste møte i komitéen som foregår i Oslo.

Julelunsjen

ble vellykket gjennomført i desember som planlagt. Men neste jul bør en kanskje kalle dette arrangementet julekaffe.

Fra årsmøtet

Det møtte i alt elleve medlemmer på Årsmøtet, fire av disse var fra styret.

Møtet startet med kaffe, rundstykker, kaker og kaffe.

Avdelingsdirektør Terje Joranger fra museet var invitert foredragsholder. Han fortalte om museet og det som skal skje framover.

Styrets beretning for året 2022 og årsregnskapet ble vedtatt. Styrets forslag om å videreføre medlemskontingenten på 250 kr for 2023 ble også vedtatt.

Styrets budsjettforslag for 2023 ble godkjent som retningsgivende for året.

Bjørg-Karin Ringen ble valgt som ny leder ved akklamasjon. Odd Hemma som hadde fungert som leder fra 15. august i fjor ønsker Bjørg-Karin lykke til, og Bjørg-Karin takket Odd for jobben han hadde gjort som fungerende leder. Hun hadde strikket røde greppvotter til Odd.

Randi Løbakk er nytt styremedlem. Hun var imidlertid kasserer i perioden (2019-2021).

Venneforeningens nye styre kan du se på side 2 og 7.

Aktiviteter i 2022

Klipp fra årsberetningen

Dette året har aktiviteten i venneforeningen tatt seg opp igjen.

Styremøter: Det er i perioden gjennomført 8 styremøter på museet, og det er behandlet og protokollført 60 styresaker.

Sammen klarer vi mer. Vi har arbeidet for å styrke samarbeidet med museet og Sons of Norway/Lodge Hamar. Dette har resultert i flere temamøter. Planen er å arrangere temakvelder hvert halvår fram til det nasjonale jubileet i 2025. Dette blir et krevende, men et spennende arbeid for venneforeningen og museet.

I mars gjennomførte vi et temamøte på Biblioteket i Brumunddal om utvandrerne fra Ringsaker, Ida Jensen Hansen, og hennes norsk-amerikanske magasin «*Kvinden og Hjemmet*». Arrangementet var satt sammen med foredrag og matretter fra Matfatet i Brumunddal.

Vi samarbeidet med Veldre historielag da professor Jan Eivind Myhre kåserte for oss om «*Myten om det fattige Norge*». Interessante analyser og konklusjoner.

I mai gjennomførte museet og venneforeningen et kveldsmøte om *emigrantenes norsk-amerikanske byggeskikk*. Arkitekt og Fulbright-stipendiat Miranda Moen fra Minnesota var engasjert foreleser.

I 2025 er det 200 år siden den første organiserte utvandringen til Amerika. Cleng Peerson fra Hesthammer i Rogaland var sentral i organiseringen av utreisen med Restaurationen i 1825. Like før jul arrangerte vi en temakveld om Cleng Peerson sammen med museet. Denne temakvelden var den første i en serie på ti.

Venneforeningen har god løpende kontakt med Utvandrer-museet og Sons of Norway/Hamar Lodge om kafédriften på **Ingvaldsons Café** i sommerperioden. Venneforeningen har også bidratt aktivt i dugnader på utearealene.

Lokale historielag: Dette året har vi også samarbeidet med flere lokale historielag. At flere arbeider sammen om prosjekter er svært positivt. Temakvelden om «*Husmannsvesenet i Norge*» var et samarbeidsprosjekt med museet og historielagene i Brøttum, Veldre og Ringsaker.

Hvalfangerprosjektet der hvalfangerne forteller sine egne historier, sammen med «Øyas venner», har vært på pause også dette året. Uklart om prosjektet lar seg gjennomføre slik intensjonen var i 2019.

Slekt og data arrangerte «Slektsforskerdagen» på Riksarkivet i Oslo lørdag 29. oktober 2022. Styremedlem Inger Johanne Kristoffersen deltok for venneforeningen. Hun fikk markedsført Venneforeningen med god informasjon og delte ut brosjyrer og materiell.

Regnskap for 2022

På årsmøtet ble regnskapet for 2022 lagt frem.

Driften ble gjort opp med et underskudd på 2.301 kr. Dette er drøyt 10.000 kr svakere enn forrige års resultat. Hovedårsaken er at venneforeningen har hatt vesentlig høyere aktivitet enn under koronatiden. Dessuten er det innbetalt 2.500 kr mindre i medlemskontingent. Grasrotandelen er også 1.200 kr lavere.

De to temakveldene i desember gikk i balanse med ca. 10.000 kr i inntekter og utgifter.

Driftskontoen i Sparebanken gikk ned med 2.424 kr, mens kontoen for Ola Aas sitt minnefond økte med 123 kr.

Venneforeningen har ikke gjeld.

Budsjett for 2023

Det ble utarbeidet forslag til budsjett for 2023 i møtet. Dette balanserer med 31.300 kr i inntekter og utgifter. Det er forutsatt noe økning i innbetaling av medlemskontingenter.

Det er innarbeidet fire temakvelder som hver balanserer med 5.000 kr i inntekter og utgifter.

Medlemskontingent for 2023

Styret anbefaler å beholde medlemskontingenten på 250 kr.

Medlemmer: Venneforeningen har 65 medlemmer pr 31.12.2022. Av disse er 32 betalende medlemmer. Styret fortsetter «oppryddingsarbeid» med medlemslister og innbetalinger av medlemskontingenter.

Slik ble det nye styret etter valget:

- Leder: Bjørg-Karin Ringen 2023-24
- Kasserer: Odd Hemma 2022-2024
- Sekretær: Ola Syverinsen 2022-2024
- Styremedlemmer:
 - Nancy L. Coleman 2023-2025
 - Randi Løbakk 2023-2025 (Ny)
 - Finn Brobakken 2022-2024
 - Inger J. Kristoffersen 2023-2025

Etter dette blir det 7 styremedlemmer (uten varamedlem). Dette ligger innenfor vedtektenes §4 som sier at venneforeningens ledes av et styre på inntil 7 medlemmer.

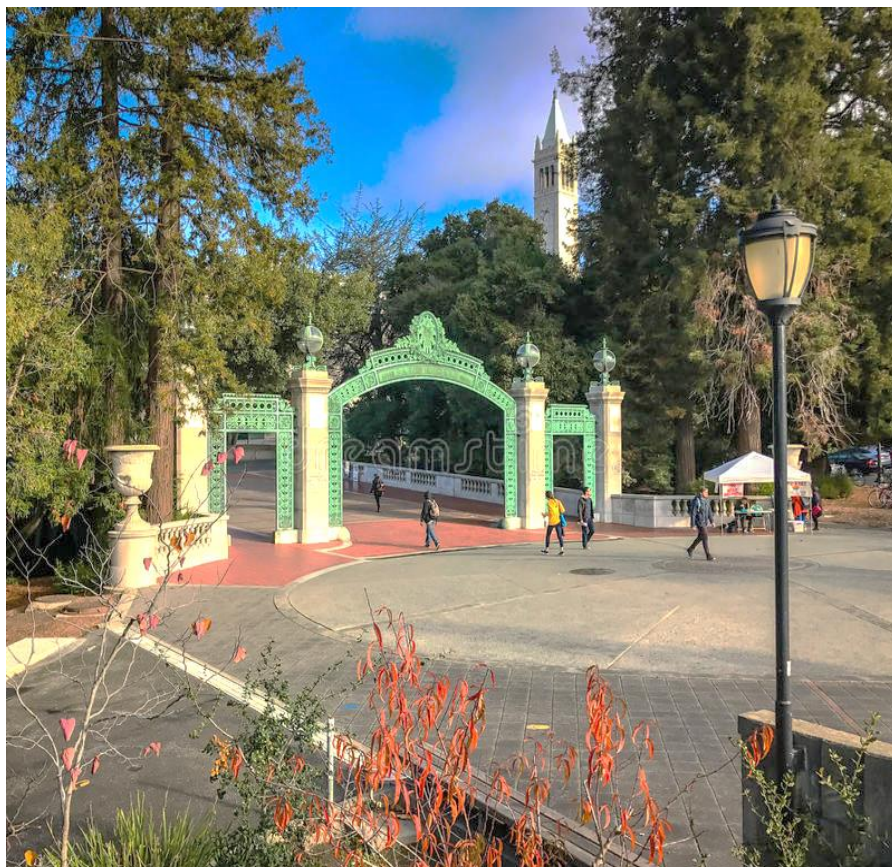
Valgkomitéen bestod av Inger Johanne Kristoffersen, Odd Hemma og Einar Volla.

Foruten styret som årsmøtet valgte i tråd med innstillingen fra komiteen, ble Bjørg-Karin Ringen valgt som styremedlem til styret for Stiftelsen. Odd Hemma ble valgt som hennes varamedlem.

Årsmøtet valgte også Bjørg-Karin som utsending til FNM.

Bondesønnen som satte varige "fotavtrykk" i California

Av Dag Henriksbø

På bildet ses **Sather Gate** som består av tre porter, en bred i midten og to smalere på fløyene, og i bakgrunnen det 93 meter høye Sather Tower. På buen over Sather Gate står innskriften **SATHER GATE** og på den midtre portens granittsøyler er det inngravert (t.v.) "Erected by Jane K. Sather MDCCCXVIII" og (t.h.) "In memory of Peder Sather 1810-1886".

På universitetsområdet til University of California, Berkley, utenfor San Francisco, ruver Sather Gate og Sather Tower. Begge er reist på initiativ av enken etter Peder Sæther fra Odalen for å minne om at han var en vesentlig økonomisk bidragsyter – kanskje den vesentligste, – helt fra etableringen i

1860-årene og fram til viktige utbygginger som ble foretatt tidlig på 1900-tallet.

Peder Pedersen Sæther ble født 25. september 1810 på gården Nordstun Nedre Sæter i Odalen, Hedmark som den yngste av seks søsken. Foreldrene Peder Larsen og Mari Kristoffersdatter var bønder og begge døde før han var 11 år gammel. Peder Sæther livnærte seg som fisker og gikk i banklære i Norges Bank i Trondhjem, hvor han lærte bankkorrespondanse på engelsk. Senere arbeidet han en tid som handelsbetjent i Christiania.

I 1832 hadde Peder Sæther tatt beslutningen om å utvandre til Amerika. En farskapssak kan ha påvirket beslutningen, ettersom han hadde en ennå ufødt datter i Christiania. I løpet av sommeren dro han til Göteborg og derfra med det amerikanske frakteskipet *SS Herald*. Skipet ankom New York den 20. oktober 1832.

Peder bosatte seg i New York der navnet ble endret til Peder Sather. Han åpnet et pengevekslingskontor i et kjellerlokale på Manhattan, men forretningen gikk heller dårlig og etter en tid tok han seg arbeid som tjener hos en velstående familie. Han ble også medlem av en baptistkirke.

Den 14. april 1835 giftet han seg med amerikanske Sarah Thompson som var av hollandsk avstamning og kort tid etter fikk han ansettelse som bankfullmektig. Trolig som

følge av opparbeidet kontaktnett ble Peder Sather i 1837 agent i New York for Drexel & Co.. Francis Drexel hadde året før etablert en bankvirksomhet i Philadelphia.

Drexels bankimperium vokste raskt og Sathers stilling styrket seg. Snart satt han i et komfortabelt hjem i Brooklyn med kone, tre døtre og en sønn. En kort, daglig fergetur brakte ham inn til Manhattans Wall Street-område, der han hadde kontor og sine ansatte.

Peder slet imidlertid med en kronisk hoste som forverret seg kraftig utover i 1840-årene. Legene hadde mistanke om tuberkulose og anbefalte flytting til Californias mildere og sunnere klima. Sather nølte, men de rike gullforekomstene i den nye staten hadde ført til en eventyrlig økonomi og en tilflytting uten sidestykke. Dermed tok han sjansen og dro til San Francisco for å opprette banken Drexel, Sather & Church, med betydelig økonomisk bistand av Francis Drexel.

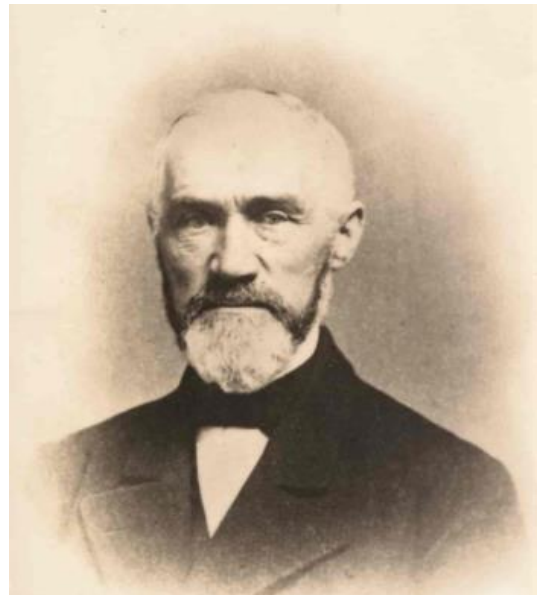
I første omgang reiste han alene. Familien fikk komme etter dersom etableringen viste seg vellykket. Etter et par måneder med en til dels strabasiøs reise, kom Sather i 1851 seilende inn gjennom Golden Gate om bord i en passasjerdamper. Flyttingen virket gunstig på så vel helsen til Peder som på den videre forretningskarrieren.

Selv om firmanavnet omfattet tre investorer, var Peder Sather virksomhetens leder. Edward Church, som var hans medarbeider og partner fra New York, hadde reist i forveien og lagt til rette for oppstarten. Det første kontoret var nærmest et plankeskur med tak av bølgeblikk, men etter en bybrann i 1851 flyttet firmaet opp i byens forretningsentrum til den travle og langt mer fasjonable Montgomery Street.

Som bankmann og forretningsdrivende hadde Peder Sather talent for å satse riktig.

Den første finanskrisen kom i 1855 og enda mer alvorlig inntraff i 1857, noe som førte til en avskalling av antallet banker. Spesielt under den sistnevnte ble banken Sather & Church, som den nå het, sterkt rammet, men den overlevde ettersom Sather hadde spredt engasjementet i forsikring og eiendom i tillegg til selve finansforvaltningen – samt ved økonomisk bistand fra solide støttespillere. Måten Sather og banken hadde håndtert krisen på ble rost av media og tilliten til banken ble mer enn gjenopprettet. Peder Sather ble en kjent og sentral profil i San Francisco.

Rundt 1858 reiste han til New York og kom tilbake med familien sin. Banken gikk også inn i et nytt eierskapsforhold. Kontrakten med Francis Drexel hadde gått ut allerede i 1856, og fra nå av kom banken til å hete Sather & Church. I 1861 døde så Edward Church, og ved neste navneendring ble banken hetende Sather & Co.

Peder Sather ca. 1865.

I siste del av 1850-årene økte Peder Sather sitt veldedige engasjement. Han gikk alvorlig inn for avholdssaken i en by som nærmest rant over av brennevin, skjenkesteder, slagsmål og kriminalitet – med tilsvarende mange menneskelige havarier.

Sjekk trukket 4.8.1877 på Sather & Co., Bankers, San Francisco, California.

I 1860 hadde Sather en rekke verv i San Francisco, både frivillige og idealistiske knyttet til baptistkirken, barnevern, dyreværn, sosialomsorg, bank- og forsikringsvesen, bibliotek og vitenskapsakademi. Han var også en drivende kraft i en organisasjon som arbeidet for de svartes rettigheter og opphevelse av slaveriet, i en delstat der de fleste sympatiserte med Sørstatene.

Peder Sather hadde suksess på de fleste områder, men levde i vanskelige familieforhold. Forholdet til ektefellen Sarah var disharmonisk, sønnen Peder døde av tyfoidfeber i 1866, den eldste datteren var ufør hele livet og den yngste datteren varig sinnslidende. Bare den mellomste av de tre døtrene, Josephine, fikk familie og førte slekten videre.

I april 1860 fikk Peder Sather en henvendelse fra en gruppe menn som arbeidet med planer om å skaffe California et universitet. De spurte om Sather kunne tenke seg en plass i styret (The Board of Trustees) for det framtidige universitetet. Forespørrelsen kom trolig fordi gruppen også hadde Sathers kapitalstyrke i

tankene. Han var på denne tiden blant Californias mest velhavende.

Peder tenkte seg ikke lenge om før han svarte ja. Peder Sather fra Odalen ble dermed en

sentral skikkelse bak grunnleggelsen i 1868 av University of California, Berkeley, som i dag er et av USAs mest kjente og prestisjetunge læreseter.

Peder Sather ga store pengesummer i forbindelse med etableringen av universitetet. Kilder antyder at han donerte arealet til det som ble universitetsområdet (campus). I 1881 døde Sarah under et opphold i New York og året etter giftet Peder seg med Jane Krom, en omgangsvenn fra tiden i New York. Hun var selv enke og de siste årene hadde hun engasjert seg for kvinners likestilling, avholdssak og filantropi. De fikk nesten fem år sammen.

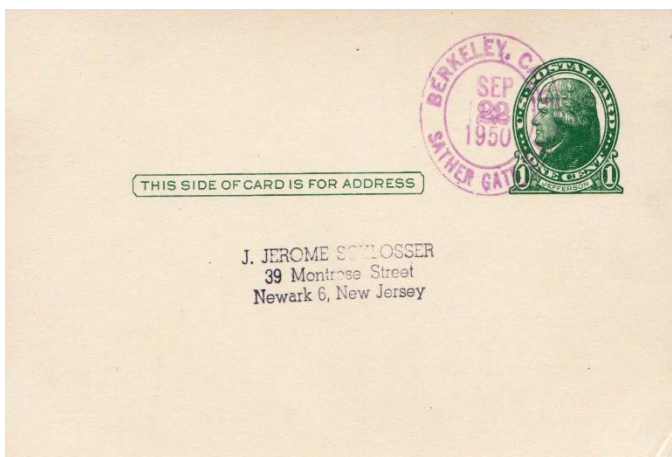
Peder Sather døde 28. desember 1886. Han hadde da skrevet et detaljert testamente, der de etterlatte fikk hver sin rikelige formue. Noe fikk også datteren som var ufødt i Christiania da han reiste fra Norge.

University of California, Berkeley i forgrunnen, ca 1910.

Jane arvet en kjempeformue. Men det var hele tiden klart hvor den største delen av arven etter Peder Sather skulle ta veien. Gjennom Jane Sather ble det overført nye, rundhåndede donasjoner til universitetet i Berkley. Det var nå i de følgende årene, at Sather Gate og Sather Tower ble reist. I 1910 sto Sather Gate, hovedinngangen til universitetsområdet, ferdig og i 1914 ble Sather Tower fullført. I tillegg ble det opprettet The Sather Chair of Classical Literature, The Sather Law Library og læresetet The Sather Chair of History. Jane ga i tillegg en stor eiendom som ble lagt til universitetets område.

Det ble også satt et posthistorisk ”fotavtrykk” etter Peder Sather. Et postkontor med navnet Sather Gate Station ble opprettet 15. oktober 1934. Det er et underpostkontor under hovedpostkontoret Berkley p.o.. Sather Gate Station er fortsatt i drift.

Helpostkort avstemplet Sather Gate Sta., Berkley, California, 22/9-1950 med DCDS. Porto for helpostkort innenlands (NJ) var 1 cent.

Kilder:

Mannen i Montgomery Street (Karen Sveen).

Internett, diverse opplysninger.

Ingrid Urberg, PhD

Førsteamanuensis, Augustana -
Fine Arts & Humanities

Temamøte med Urberg 20.mars kl.18.00

I mars får museet besøk av Ingrid Urberg fra University of Alberta, Canada. Hun har fått stipend for å forske på hva slags opplysninger/arkiver som finns om Canada ved museet og andre institusjoner.

Norske migranthistorier fra Canada

Canada – en villmark med store muligheter for friluftsliv? Ingrid Urberg fra University of Alberta forsker på norske personlige fortellinger blant innvandrere og besøkende til Canada. Hun besøker Norsk utvandremuseum i mars.

Norsk utvandremuseum

Concerto fantastico: Fantasia og variasjonar over Ole Bull og Leiv Eiriksson

av Nancy L. Coleman

Statue av Leiv Eiriksson i Boston, utført av Anne Whitney og reist i 1887. Foto: Jonathunder, 2019, (Wikipedia).

I Charlesgate-parken ved Commonwealth Avenue i Boston står Leiv Eiriksson som statue og skodar utover byen og elva Muddy. Vi har høyrte at Leiv eller andre norrøne menneske budde nokre år i Canada for 1000 år sidan. Men kvifor har Boston fått eit monument over Leiv Eiriksson, for her har han aldri vore – eller?

I førre nummer av «Brev hjemmefra» skreiv eg om Ole Bull og Wayside Inn i Massachusetts. Denne gong skal det dreie seg om Ole Bull og Leiv Eiriksson. I tillegg til å spele

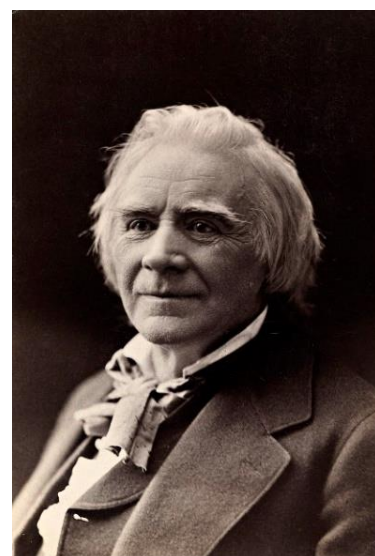
eit utal konsertar, hadde Ole Bull mange forskjellige prosjekt på gang mens han budde i USA. Grunnsynet hans var at kunstnaren spelar ei nøkkelrolle i utviklinga av samfunnet i positiv retning, noko som var tydeleg da han grunnla kolonien Oleana i Pennsylvania i 1852. Alt da let Bull seg inspirere av Leiv Eiriksson, og da han opna kolonien, nemnde han Leiv som den som eigentleg oppdaga Amerika.

Dersom Bull også hadde komponert musikk til seansen, ville den kanskje ha fått ein slik tittel som eg har valt som overskrift.

På 1800-talet hadde ein ikkje noko handfaste prov på at Leiv Eiriksson eller andre vikingar hadde sete fot på amerikansk jord. *Soga om Eirik Raude*, *Soga om Grønendingane* og krøniken til Adam av Bremen fortel om det, men desse kjeldene er ikkje historieskriving som ein kan lite på utan vidare, og dei fleste såg på historiene som mytar. Ein måtte vente til 1960-talet før ein fann arkeologiske prov på at nordbuarar hadde vore i Amerika. I 1960 drog Helge Ingstad saman med dotter si, Benedicte, for å leite etter spor etter norrøne busetnader.

Ole Bull (1810-1880).

Foto: Abraham Bogardus.

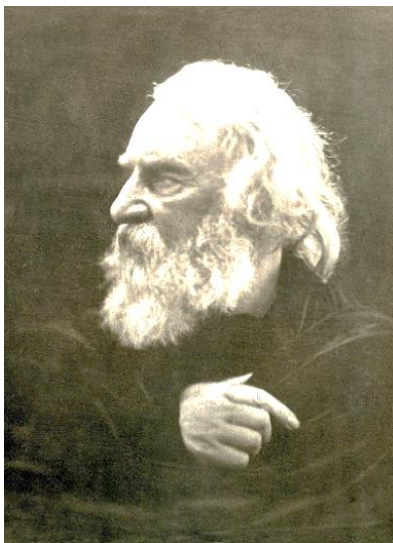

Dei segla langs kysten i New England og Canada, spurde seg fram og undersøkte aktuelle plassar der folk meinte at vikingane hadde vore. På nordspissen av Newfoundland fann dei endeleg tufter som såg lovande ut. Helges kone Anne Stine Ingstad sette i gang med utgravingar, og snart kunne ein stadfeste at det faktisk dreidde seg om ei norrøn busetjing, og at desse husa blei bygde i perioden 980-1020. Funna stemde svært godt med skildringane i sogene, så kanskje det var ein kjerne av sannheit i dei gamle sogene.

Forfattarar som skreiv romantisk litteratur på 1800-talet, fann snart ut at vikingtida baud på fengande stoff. Sogene blei omsette til engelsk og andre språk, og som vi har sett i den førre artikkelen, blei forfattarar som **Henry Wordsworth Longfellow** inspirerte til å lese seg opp på norrøn litteratur og flette vikingar inn i historiene sine. Vikingfeberer førte til at Longfellow og andre amerikanarar som kjende Ole Bull, hadde ein tendens til å sjå på han som ein vikinghøvding i moderne utgåve.

Henry Wordsworth Longfellow (1807-1882).

Foto: Julia Margaret Cameron, 1868.

Rasmus B. Anderson (1846-1936) i Madison, Wisconsin, var ein god venn av Ole Bull. Foreldra til Anderson kom frå Sandeid i Ryfylke. Anderson blei professor på Universitetet i Wisconsin og grunnla Instituttet

for skandinaviske studiar og eit forlag, *Norrøna Society*, som ga ut omsetjingar av eldre nordisk litteratur. Anderson skreiv sjølv mykje om innvandring til USA frå Norge. I 1868 fortalde han Ole Bull at han var i gang med eit forskingsprosjekt om Leiv Eirikssons reise til Amerika. Ole Bull var svært begeistra. Han heldt konsert i Madison og gjorde stas på Leiv som oppdagar av Amerika.

Rasmus B. Anderson (1846-1936).

Foto: Wikipedia, offentlig eige.

I 1870 lanserte Anderson idéen om å reise eit monument over Leiv Eiriksson på universitetsområdet. I 1874 kom resultatet av forskingsprosjekt hans i boka *America Not Discovered by Columbus: an historical sketch of the discovery of America by the Norsemen in the tenth century* (Amerika ikkje oppdaga av Columbus: ei historisk skisse av den norrøne oppdaginga av Amerika i det 10. hundreåret). Dersom ein kunne spreie kunnskapen om at det eigentleg var Leiv Eiriksson som oppdaga Amerika, og ikkje Christopher Columbus, kunne Madison bli hovudsete for skandinaviske studiar i USA, meinte Anderson. Bull syntest statuen var ein framifrå idé, og han diskuterte prosjektet med vennene sine i Cambridge like ved Boston i mars 1871 på middag hos Longfellow. Ei rekke nøkkelpersonar var til stades, m.a. Longfellow's svoger, filantropen og forfattaren **Thomas Gold Appleton** (1812-1884), og oppfinnaren av moderne

bakepulver, kjemiprofessoren på Harvard, **Eben Norton Horsford** (1818-1893).

	
<i>Thomas Gold Appleton</i> (1812-1884).	<i>Eben Norton Horsford</i> (1818-1893).
Foto: offentlig eige.	

Horsford var sterke tilhengjarar, og alle skreiv verk som støttar Rath's teoriar.

Longfellow ga ut «The Skeleton in Armor» (Skjelettet med brynje) i 1841, basert på eit funn gjort i Massachusetts i 1832, og skreiv om vikingar i Massachusetts;

Appleton ga ut diktsamlinga *Faded Leaves* i 1872, der vi finn diktet "Erik the Red» (Eirik Raude), og

Horsford ga ut *The Landfall of Leif Erikson, A.D. 1000, and the Site of his Houses in Vineland.* (Leiv Eirikssons landkjenning i år 1000 e. Kr. og lokaliseringa av husa hans i Vinland) i 1892.

Eben Norton Horsfords bakepulver. Horsford tente seg rik på oppfinninga og kunne bruke tida på arkeologi. Foto: Wikipedia.

Dansken Carl Christian Rath (1795-1864) ga ut boka *Antiquitates Americanae* i 1837, der han argumenterte for at Leiv Eiriksson hadde nådd Amerika ca. år 1000 og gått i land i Massachusetts. Dette var det første vitenskaplege verket om utforsking av verda før Columbus. Mange meinte at teorien var berre tull, men Longfellow, Appleton og

Illustrasjon til diktet "Leif the Red" i Faded Leaves av Thomas G. Appleton og John Quincy Adams Wards modell til ein Leiv Eiriksson-statue.

Foto: Needham Historical Society.

Bull dyrka teorien også. I 1857 kjøpte han Dighton Rock, ein stor stein med masse mystiske teikningar som sto i Berkley, Massachusetts, for \$50. Carl Christian Rath foreslo at steinen var norrøn alt i 1837. Han meinte at teikningane var runer, og Bull var også sikker på at steinen stamma frå vikingtida. Alle mennene var svært ivrige og fann

alle slags «bevis» for at vikingane hadde vore både her og der, og dette sette fantasien i sving.

Ole Bull arbeidde vidare for monument-prosjektet både i Madison og Boston. I januar 1873 byrja Ole Bull, Rasmus B. Anderson, John A. Johnson, fødd i Telemark og senator i statsforsamlinga i Wisconsin, og andre framstående nordmenn å samle inn pengar til eit Leiv Eiriksson-monument i Madison. Målet var å reise det i 1876, 100-års jubileet for grunnlegginga av USA. Bull ga konsertar til inntekt for monumentet, men han klarte ikkje samle inn så mykje som han hadde trudd, og prosjektet blei ikkje noko av. Parallelt arbeidde gruppa i Boston for eit monument der, men nådde heller ikkje fram i 1876.

I desember 1876 heldt Ole Bull konsert i Music Hall i Boston. Scena var pynta med norske og amerikanske flagg, og namna til Vinlandsfararane Leiv Eiriksson, broren Torvald Eiriksson og vennen Torfinn Karlevne lyste opp over scena i gullbokstavar. Merkeleg nok sto namnet til George Washington saman med dei. Kvifor var Washington med, for han var vel ikkje viking? Jo, det var folk som trudde at George Washington stamma frå guden Odin! I 1879 ga Albert Welles ut ei bok på over 400 sider med den pompøse tittelen, *The Pedigree and History of the Washington Family Derived from Odin, the Founder of Scandinavia. B.C. 70, Involving a Period of Eighteen Centuries, and Including Fifty-Five Generations, Down to General George Washington, First President of the United States* (Stamtavle og slektshistoria til Washington-familien som stammar frå Odin, grunnleggjar av Skandinavia, år 70 f. Kr., som dreier seg om 18 hundreår og omfattar 55

generasjonar, nedover til general George Washington, USAs første presidenten).

Bulls konsert byrja med ein tale framført av presidenten for Boston Historical Society, Curtis Child, d.e. Deretter talte Ole Bull om Vinlands-reisene som dei er skildra i sogene. Han nemnde også skjelett-funnet med brynje, som Longfellow hadde skrivne om, og forklarte kvifor Washingtons namn sto der blant vikingane. Washington sto for fridom og menneske med danning, og Bull var sikker på at han måtte vere av norsk avstamming! Etter konserten heldt unitarpresten Edward Everett Hale tale og oppfordra til det vidare arbeidet for å få reist eit monument. Nokre dagar seinare blei ein monumentkomité sett saman, med Thomas G. Appleton som leiar.

I 1877 diskuterte komitéen om det var mogleg å flytte Dighton Rock til Boston og reise Leiv Eiriksson-statuen opp på den. Dei ville helst hatt den dansk-islandske skulptøren Bertel Thorvaldsen (1770-1844) til å lage monumentet, men han var jo død. Som erstatning ga dei oppdraget til John Quincy Adams Ward, ein framifrå amerikansk bilethoggar. Komitéen kom med detaljerte føringar for statuen, og ga Ward illustrasjonen til Appletons dikt om Eirik Raude til inspirasjon. Ward laga skisse med Dighton Rock som fundament og ein barsk og krigersk Leiv Eiriksson-figur på toppen. Ole Bull likte utkastet godt, og etter planen skulle monumentet setjast opp hausten 1877. Men prosjektet blei utsett. Massachusetts Horticultural Society gjekk mot det fordi dei meinte at bevismateriale for at Leiv hadde vore i Massachusetts, var for tynt. Komitéen mista snart dei viktigaste støttespelarane; Bull døydde i august 1880, Longfellow i 1882, og Appleton i 1884.

Eben Horsford og Massachusetts Historical Society dreiv prosjektet vidare. Monumentet blei til slutt utført av bilethoggar Anne Whitney, slavemotstandar og kvinnesaks-kvinne. Valet av den engasjerte og radikale Whitney var heilt i Bulls og Horsfords ånd. Horsford, som hadde berre døtrer, var ein sterk tilhengjar av kvinnerettar, og bl.a. ga han mykje pengar til Wellesley College, eit kvinneuniversitet grunnlagt i 1870.

Med dei innsamla pengane og eigne midlar frå bakepulverrikdommen sin, klarte Horsford å få reist monumentet i 1887. Leiv Eiriksson-statuen står på ein pidestall av raud sandstein, forma som eit vikingskip i botnen. På framsida er det skore ut i runer, «Leif the Lucky, Son of Erik» (Leiv den Hepne, Eiriksson). På baksida: «Leif the Discoverer, Son of Erik, who sailed from Iceland and landed on this continent, AD 1000» (Oppdagaren Leiv, Eiriksson, som segla frå Island og gjekk I land på dette kontinentet i år tusen e. Kr.). Denne Leiv-figura har lite til felles med den barske vikingen til Ward; Whitneys Leiv er meir nysgjerrig og granskande.

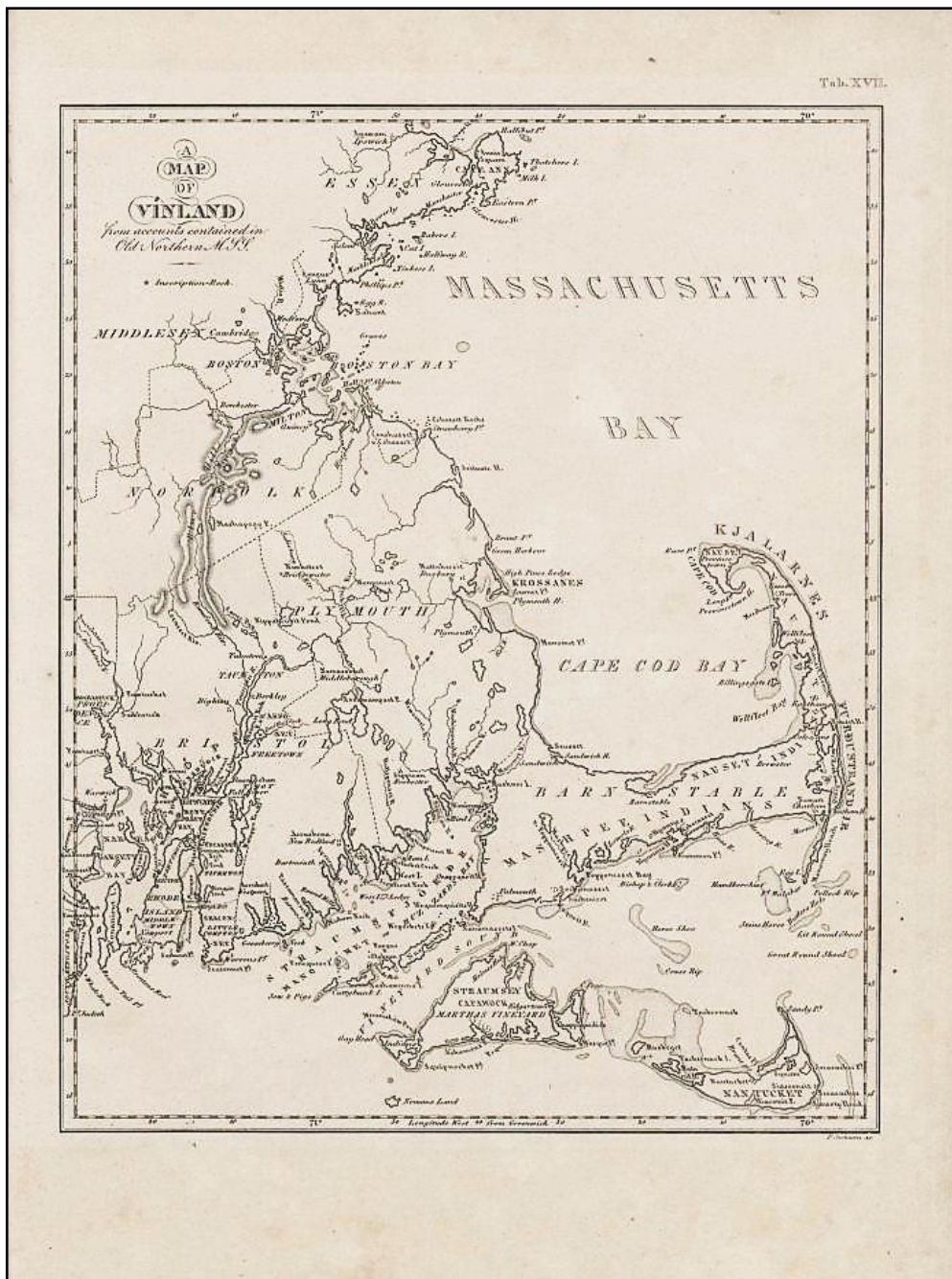

*Sara Chapman
Thorp Bull (1850-
1911).
Foto: offentlig
eige.*

Ole Bulls enke Sara fekk ansvaret for avdukingsseremonien. Ho ga økonomisk garanti for at eit skandinavisk kor kunne komme til USA og synge på seremonien. Unitarpresten Edward Hale heldt tale om dei nære banda som Eiriksson hadde

skapt mellom den gamle norrøne verda og New England. Han hevda at Leiv Eiriksson var den første som såg Bostons tre fjell (noko som heilt sikkert ikkje var sant). Folk meinte at Whitneys statue hadde trekk frå den unge Ole Bull, og den kunne samtidig vere monument til ære for han. Ein kopi av statuen blei reist i Milwaukee same året, og ein annan ved verdsutstillinga i Chicago i 1893 – som motvekt og korrektiv til at denne verdsutstillinga sto i teiknet til Christopher Columbus og hans oppdaging av Amerika i 1492.

USAs 100-års jubileum i 1876 og 400-års jubileet for Columbus si oppdaging av Amerika i 1892 var viktige rammer rundt prosjektet for å reise eit monument over Leiv Eiriksson. Boston hadde vore hovudsete for det unge USA, grunnlagt av puritanar, dvs. anglosaksiske, protestantiske innvandrarar frå England, såkalla WASPs. Byen spelte ei heilt sentral rolle i den amerikanske revolusjonen for å lausrive seg frå England og grunnlegginga av den nye nasjonen USA. Men utover 1800-talet kom mange innvandrarar til Boston frå Irland i samband med hungersnauda i 1840-åra. I tillegg til at dei var fattige, var dei katolikkar, og dei var ikkje spesielt velkomne i det gode selskapet i Boston. Litt seinare var det stor innvandring frå Italia, menneske som også var fattige og katolikkar, og dessutan Columbus-patriotar som ville kunne hevde seg i samband med Columbus-jubileet i 1892. Ved å reise eit monument til Leiv Eiriksson i Boston, og avsløre at den etablerte forteljinga om Amerikas oppdaging var heilt falsk, kunne Bostons urborgarar markere seg skikkeleg mot desse inntrengjarane.

Kart over Vinland frå Carl Christian Rath's bok Antiquitates Americanæ (1837). Rath plasserer Vinland i Massachusetts

Med tida fann Eben Horsford ut at han hadde valt feil yrke, og han byrja som amatørarkeolog. Han gjorde utgravingar i eigen hage i Cambridge og fann gjenstandar som han meinte var norrøne og stamma frå vikingar, og tufter som han meinte var etter hus. Snart konkluderte han med at han hadde funne tuftene etter Leiv Eirikssons

hus i Vinland! For å markere storfundet sette han ned ei steinplate med følgende innskrift: «On this spot in the year 1000 Leif Erikson built his house in Vinland» (På denne plassen i år 1000 bygde Leiv Eiriksson huset sitt i Vinland). I dag ligg steinplata ved ein gangsti i vegkrysset Memorial Drive og Mt. Auburn St. og pirrar nysgjerrigheita til folk som går eller sykklar forbi.

Nå tonar Bulls musikkstykke ut. I vår tid har vi endra forteljinga om Amerikas oppdaging, for verken Leiv Eiriksson eller Christopher Columbus kunne oppdage land

som alt var oppdaga av urbefolkninga som budde der da dei sette fot på land! Likevel var Leiv Eiriksson truleg den første kvite europearen som fann vegen til Amerika, så kan hende han fortener eit monument. Uretten mot urbefolkninga og lidinga som kontakten med dei kvite bringa med seg, gjer at Bulls prosjekt skurrar i øyra. Likevel kan

vi vere samde med Platon da han sa: «Musikk gir universet sjel, den gir sinnet vingar, fantasien flukt, alvoret sjarm, den gir munterheit og liv til alt.»

Steinplate der Eben Norton Horsford meinte at Leiv Eirikssons hus sto.

Foto: Robin Lubbock/WBUR.

Dighton Rock, som Ole Bull kjøpte i 1857.

Foto: Frank S. Davis.

Vår venneforening er tilsluttet FNM gjennom et medlemskap der vi betaler årlig kontingent. FNM omfatter pr juni 2022 65 venneforeninger og utgjør en medlemsmasse på ca. 24.000 medlemmer. Medlemmene utfører betydelig frivillig arbeid i tilknytning til museene, bygdetun og andre kulturinstitusjoner som venneforeningene sogner til.

FNM yter bistand til store og små venneforeninger i deres arbeid, både praktisk og museumsfaglig og bidrar med utveksling av ideer, erfaring, driftsopplegg mellom venneforeningene. De bistår med regionale samlinger, etablering av nye venneforeninger, verving av nye venneforeninger m.m. og tar opp aktuelle spørsmål på vegne av venneforeningene.

FNM arbeider så langt uten noen form for statlig støtte, til tross for søknad om statlig driftstøtte fra Kulturrådet i en årrekke. Alt er basert på omfattende frivillig innsats fra styret, kontingent fra medlemsforeningene og bidrag fra privatpersoner.

**Kulturvern
forbundet**

Vi er tilsluttet Kulturvernforbundet med 24 nasjonale forbund/foreninger

på kulturvernsektoren med ca. 230 000 medlemmer.

Årsmøtet OSLO 3. september 2022

FNM arrangerer årlig årsmøte/fagdager over to dager i samarbeid med lokale venneforeninger rundt om i landet. Dette året var spesielt fordi foreningen også feiret 25 år. Det ble både årsmøte og Jubileumsseminar, arrangert i samarbeid med Norsk Folkemuseums Venner i Norsk Folkemuseum og Maritimt Museums lokaler.

Til tross for at FNM støtter hvert museum som deltar med reisestøtte på kr 1000, for

en deltaker, er det dyrt for de små venneforeningene. Deltakeravgiften var denne gang kr 3.000,- pr person og deket middag fredag, seminar/årsmøte, lunsj og festmiddag. Ledsager måtte betale kr 2000 som deket alle måltider. I tillegg kom kostnader for innkvartering på Scandic Skøyen for den enkelte. Derfor deltok ingen representanter fra vår forening. Praksisen har alltid vært at vi deltar bare hvis vedkommende betaler (det meste) av dette selv.

Når vi likevel kan referere fra årsmøtet, er det takket være et notat skrevet av **Anne Asserson**, sekretær FNM. Her følger rapporten:

Presentasjoner og diskusjoner og sosiale eventyr fra Norsk Maritimt Museum, Norsk Folkemuseum.

Årsmøtet ble som vanlig holdt over tre dager, med ankomst ettermiddag fredag 2. september og avreise etter lunsj søndag 4. september. Det var spennende dager med tett program og siden FNM feiret sitt **25 års jubileum**, hadde vi invitert gjester fra både Sverige, Danmark og Italia.

Norsk folkemuseum som lokalt vertskap og med sine profesjonelle omvisere, bidro sterkt til at det ble et vellykket årsmøte.

Det var 62 påmeldte med representanter fra venneforeningene, gjester, styret og noen av guidene fra omvisningene.

Ankomst fredag 2.september

Det har etter hvert blitt en struktur på helgen, ved at den lokale arrangør har et program eller tilbud ved ankomst og FNM har ansvaret for selve årsmeldingen og avviklingen av denne og et fagseminar.

Gjestestuen på Folkemuseet

Ved ankomst fredag var det et omfattende program, med interessante omvisninger med god faglig støtte som endte i et deilig og enkelt måltid i de vakre Gjestestuen i Norsk Folkemuseum. Rommene her ble en nydelig ramme for utdeling av Marianne Andresens Pris. Hun var selv til stede og delte ut prisen. Det var spesielt hyggelig siden dette var første gang. Etterpå var det presentasjon og utdeling av jubileumsboken, som akkurat heldigvis var blitt ferdig før helgen. Hver av venneforeningene får ett eksemplar og kan ellers kjøpe så mange de ønsker. En grundig og flott bok som presenterte de venneforeningene vi har pr i dag

Årsmøtet lørdag

Lørdagen ble lang, med årsmøtet om morgenen, og jubileumsseminaret etterpå til slutten på ettermiddagen. Nok litt for optimistisk at årsmøtet kunne avvikles på 90

minutter, så dagen fikk dessverre en forskyvning helt fra starten.

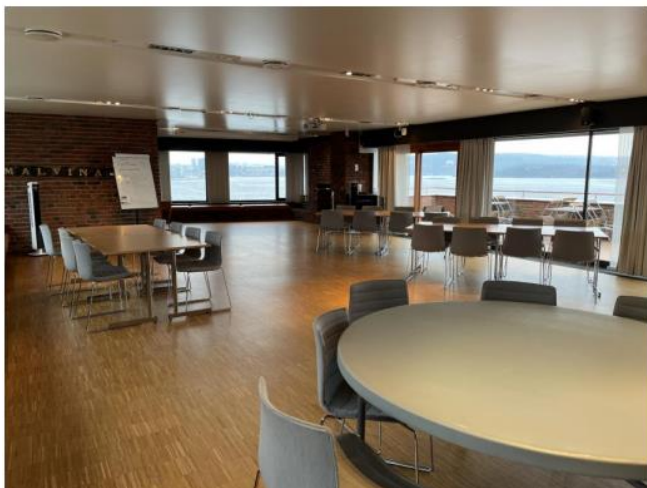
Årsmøtet har sin egen agenda som ble fulgt. Det ble litt debatt omkring noen av punktene. Først ble det reist spørsmål om det var nødvendig å ha en vedtektsendring for å kunne avholde årsmøtet i mars. Vedtakene sier bare at årsmøtet skal avholdes før oktober. Man var bekymret for deltagelse hvis man splittet årsmøtet og fagseminar. Noen var for og andre var imot og mente det passet med rapportering, men diskusjonen brant ut, da styret trakk forslaget. Det neste var at man stilte seg spørrende til hvorfor FNMs styre hadde budsjetter med underskudd. Styret ble bedt om å vurdere utgiftene og unngå at man tapper ressursene. Samtidig var det også noen som mente det var riktig å heve aktiviteten i FNM og på kort sikt satse litt for å få det til. Når det gjaldt kontingent ønsket styret ikke noen økning, men årsmøtet påla styret å øke kontingenten med 20%.

Jubileumsseminaret

Jubileumsseminaret ble hilst velkommen av leder for FNM, **Kjersti Sissener**, etterfulgt av direktør **Benedicte Rustad**, Norsk Folkemuseums Venner og avdelingsdirektør Norsk Folkemuseum, **Tove Wefald Peder- sen**.

FNM hadde sikret seg interessante representanter fra det offentlig, bl.a. stortingsrepresentant **Aslaug Sem-Jacobsen** som sitter i kulturkomiteen. Det var interessant å høre fra hennes politiske arbeid generelt og arbeidet i kulturkomiteen spesielt. Ikke minst var det interessant å høre om Aslaug Sem-Jacobsens kjennskap og erfaringer fra museums verden. Politikerne viser stor

forståelse for at venneforening trenger ressurser for å kunne drives, men når det skal prioriteres blir det vanskeligere.

Maritimt museums lokaler hvor årsmøtet ble holdt

Så fulgte ny direktør for Norsk Kulturråd, **Sigmund Løvåsen**. Han redegjorde for kulturrådets arbeid og spesielt om bevilgninger det var mulig for FNM å søke på.

Etter en pause fikk vi en hilsen og presentasjon fra **Italo Scaietta**, leder for den lokale venneforeningen i Mantua og leder for venneforeningen for Plazzo Te. Videre er han visepresident for den europeiske delen av den globale WFFM. Det var en oversikt over vakre bygninger og hva man hadde fått utført i løpet av året. Han har gode ideer hvordan venneforeningene kan brukes, f.eks. har de foreslått å ha en presentasjon av haver, spesielt pandemi tiden. Videre anmode lokal kommune/by-administrasjon å forby biler en gang iblant for å kunne bruke og glede seg over tomme plasser.

I Sverige har det vært lagt ned et stort arbeid med å få en oversikt hva som finnes i denne store verden av forskjellige venneforeninger. Ildsjelene **Anders Bjørkman**

og Stefan Bohman hadde med seg et antall eksemplarer av en forkortet utgave av rapporten. De presenterte også sine erfaringer,

Rapporten er veldig interessant, og vi kjenner oss igjen i mange av problemstillingene. Rapporten er tilgjengelig fra FNMs egen hjemmeside <https://www.museumsvenner.no/informasjon/nyheter/vis/?T=Museenes%20Venneforeninger%20-%20en%20fremtidsbransje%3F&ID=26666&af=1>

De to ønsker å ha Norge og Danmark med i et nærmere samarbeid hvor vi bl.a. definerer hva vi vil og for samarbeid fremover. Ikke minst søke om midler til nordisk samarbeid. Ved årsskiftet 2021/2022 endret de navnet til Forbundet Sveriges Museivänforeningar, FSM, og smyger seg pent inn i en kommende nordisk familie. **Venneforeningene er sivilsamfunnets forlengelse av museene!**

Per M. Holm representerte Danmarks venneforeningsparaply, **SAMMUS**. Han var stolt over at de hadde lyktes å snu en nedadgående trend. De hadde tatt personlig kontakt med eldre medlemmer og videre hadde de analysert hva medlemmene ønsket. De hadde laget en strategi som de fulgte og hadde anvendt et enkelt men smart opplegg. Deres nedslagsfelt var det små udefinerte museer, som de antydte var ca 250. I tillegg til årsmøter, hadde de startet med 4 møter hvert semester. De hadde også etablert kurser i bruk av sosiale medier, som var meget populære og som også gir inntekt. De utgir årlig åtte digitale nyhetsbrev.

KODE var representert med et innlegg fra Strategi- og kommunikasjons direktør **Hakon Thuestad**, som startet med KODES credo «Nordens mest relevante museum». Museet har flere aktiviteter mot

medlemmene, men de foretrekker kunstklubber ikke venneforeninger Videre har de startet et program «Kunst kopis» hvor man tar med en 'novise' og introduserer vedkommende til museet.

Museumsforbundet bør være en god samtalepartner for FNM og vi vil opprettholde kontakten med generaldirektøren Liv Ramskjær. Et museum må oppfylle ICOMs retningslinjer for å kunne bli medlem her. Det ble presisert at alle møtene til museumsforbundet er åpne. Mye å holde orden på, eks. ca 5500 bygninger. Utdrag fra Museumsmeldingen og frivillighet ble presentert og det var interessant hvordan den viste hvordan frivilligheten har endret seg. Færre ønsker å engasjere seg gjennom å forplikte seg til medlemskap og representasjon i lag og foreninger, men vil gjerne delta. Dette er en viktig og interessant ny erkjennelse « ... men vi vil likevel gjerne delta – ikke bare for å «hjelp til», men for å lære noe nytt, ha sosial omgang med andre og «høre til» (Hylland, Løkka, Hjemdahl, Kleppe 2022, s. 87.88) men hvis vi ser en ny type frivillighet, vil dette også kreve nye felles utfordringer.

Som siste taler i seminaret, fikk vi det fyrverkeriet vi trengte. Direktør i MIST, **Karen Espelund**, løftet stemningen. Et tema som gikk igjen, var: Hvordan avklare gjensidig forventinger? Kulturen i seg selv er bærekraft, men venneforeningene representerer **den sosiale bærekraften**. Hun viste til Ringkøping Museum som, etter hennes mening, hadde utformet og gjennomført en frivillighets politikk som fungerte.

Hun mener også at man trenger en større forståelse for samlingsforvaltning. Det er usexy. Museene er etter hennes mening

altfor opptatt av formidling. Når det gjelder bærekraftmål, så klikker museene inn på alle. Meget sjarmerende innlegg med kloke tanker på slutten av dagen.

Debatt

Ofte blir det ikke tid til en lengre meningsutveksling og FNM ville gi rom for det denne gang. Det viser det seg at mange av venneforeningene kan oppleve den samme slitasje mellom venneforeningen og museet de er satt til å støtte. Noen tema går igjen hvert år.

FNMs oppgaver:

- → Formidle informasjon og statistikk om medlemmenes arbeid til offentligheten
- → Pådriver overfor sentrale myndigheter når det gjelder museumssektoren/kulturvernsektoren
- → Bistå med etablering av venneforeninger
- → Etablere kontakt og formidle informasjon mellom venneforeningene
- → Arrangere faglige møter og seminarer
- → Vektlegge den kulturelle betydningen av museumsarbeidet/kulturvernarbeidet
- → Ta opp aktuelle spørsmål på vegne av venneforeningene

Konsolideringen av museene og hvordan det påvirker venneforeningen. Det ble pekt på at man nok ikke hadde lagt gode nok planer for hvordan samarbeidet mellom institusjonen og venneforeningen skulle **utvikle seg**. Mange venneforeninger opplevde en uklarhet i forholdet til museet etter hvert som erfaringen av konsolideringen skred frem. Dette ble problematisk. Konflikter som har oppstått mellom eierinstitusjonene og venneforeningene har vært vanskelig. Det kom frem på årsmøtet at man måtte bli flinkere å rydde opp når det ikke fungerer. «Vi må tørre å ta en kontrovers.» Et

hjertesukk til slutt: «Hvorfor ble det vi og de etter konsolideringen, ikke oss?»

En evaluering av konsolideringen er (ennå) ikke gjort.

Det ble stilt et spørsmål om hva som ligger i begrepet **frivillighet**? Det bør vær en forpliktelse at det skal være deltagelse av frivillighet. Frivilligheten må hjelpes og oppmuntres og ikke komme i nød. (Så poetisk kan det sies).

Et annet interessante spørsmål fra salen var: Hva er en **venneforening**? En frivillig enhet som støtter sitt museum. Et grunnleggende prinsipp for en venneforening er uavhengighet fra institusjonen den støtter. En venneforening et frittstående demokratisk organ med egne vedtekter, valg og egen økonomi. Man kan og bør betrakte en venneforeninger som et netto tilskudd til et museum. Det kan av og til oppstå spenninger mellom museet og venneforeningen. Samhandlingene mellom venneforening og museet bør være avklart. En del konflikter bør kunne unngås med en avtale. Kanskje vi trenger å utforme et rammeverk for avtaler mellom museer og venneforeninger, en mal som er fleksibel, men samtidig tar vare på en del grunnleggende prinsipper.

En annen gjengangere er at det er viktig å **dokumentere** frivilligheten for å synliggjøre alt gratis arbeidet som utføres. Det er nedsatt en gruppe fra Kulturvernforbundet som samarbeider med SBB om egnede parametere for hvordan vi kan målte denne ukjente størrelsen best mulig.

Restaurant Scandic hotell

Jubileumsmiddagen om kvelden samme dag var på Scandic hotell. Underholdning, taler, gaveoverrekkelse, priser, markering av FNMs 25 års jubileum, samt presentasjon av neste årsmøte.

Søndag 4. september etter frokost: Gå-gruppe eller buss til Norsk Folkemuseum. Foredrag / omvisninger med inndeling i grupper. Deretter lunsj i Gjestestuen før programmet ble avsluttet med buss tilbake til Scandic Skøyen.

*Anne Asserson,
sekretær FNM 10. september 2022*

Fra utstillingen «Tidsrom» på Norsk Folkemuseum

Vedlagt er et informasjons ark som kan skrives ut og brettes til en informasjons folder

[Infofolder 2021_FNM_korr1.pdf](#)

Siste sia - Venneforeningen og Museet

Aktiviteter våren og sommeren 2023

Slektsverksted på Statsarkivet i Hamar

Tirsdager kl. 11-17 i perioden 10. januar – 25. april

Venneforeningens Slektsforskerkvelder på museet

Tredje onsdag i hver måned (følger skoleåret) på Museet, kl. 18-20

Alle er velkommen - Det er minst én hjelper til stede fra venneforeningen.

Første kveld onsdag 19. april, kl. 18-20. Randi Løbakk er hjelper.

Fortellerkonsert «Med *Restoration* gjennom Hell Gate til Det Lova Landet»

Mandag 24. april, kl. 19. I Utvandrerkirka. For musikk- og historieinteresserte.

Historiefortellinger av Anne Elisabeth Skogen akkompagnert av fiolinist Joakim Røbergshagen.

Fortellerkonsert for barn «Over havet til Amerika»

Onsdag 26. april, kl. 17:30. I Museumsbygget.

Historiefortellinger av Anne Elisabeth Skogen akkompagnert av fiolinist Joakim Røbergshagen.

(Det blir også korte forestillinger på 10 sykehjem i Stange og Hamar uke 17).

Museumsnatt 2023 – Én kveld, ni steder og uforglemmelige opplevelser

Fredag 19. mai, kl. 18-24. Rundreise med veteranbusser.

Utvandrermuseet er ett av stoppestedene. Tema: Farvel du moder Norge!

En repeterende guidet tur i friluftsmuseet med minikonsert i Utvandrerkirka.

Temakveld – Ole Bull foredrag og minikonsert i Utvandrerkirka

Onsdag 24. mai, eller onsdag 24. mai (Tidspunkt ikke endelig avklart).

Professor og musiker Harald Herresthal fra Oslo foredrar om Ole Bull og blir akkompagnert av fiolinist Joakim Røbergshagen fra Løten.

Sommersesongen 2023, Norsk utvandrer museum

Søndag 18. juni – søndag 13. august. - - Besøk oss på **Ingvaldsons Café!**